

УДК 378:7.067:37.02

DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.31.331667>

Ольга Лобова, м. Суми

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7028-043X>

Віта Бутенко, м. Суми

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3578-8147>

Марина Шинкаренко, м. Суми

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7110-7185>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито сутність мистецько-творчої компетентності дітей старшого дошкільного віку та виокремлено такі організаційно-педагогічні умови її формування в закладі дошкільної освіти: 1) створення емоційно привабливого полімистецького середовища як платформи для розвитку мотивації мистецько-творчої діяльності дитини; 2) забезпечення послідовності «сприймаю – пізнаю – творю» в усіх видах мистецької діяльності; 3) спрямованість на формування мистецько-творчої компетентності в усіх організаційних формах мистецької діяльності дітей у закладі дошкільної освіти. Наголошено на важливості комплексного застосування зазначених умов.

Ключові слова: мистецька освіта; дошкільна освіта; мистецько-творча компетентність; педагогічні умови формування; діти старшого дошкільного віку; заклади дошкільної освіти.

Постановка проблеми. Сучасні документи в галузі дошкільної освіти (Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти, Концепція розвитку дошкільної освіти тощо) орієнтують педагогів на реалізацію компетентнісного підходу як провідного фактору, що закладає умови для подальшої успішної життєдіяльності дітей. Однією з ключових компетентностей дитини дошкільного віку визначено мистецько-творчу, адже залучення до мистецької діяльності є надзвичайно важливим чинником різнобічного виховання й гармонійного розвитку дошкільників. Виходячи з цього, і вихователі закладів дошкільної освіти (ЗДО) мають розуміти

значення мистецько-творчої компетентності для становлення дитячої особистості та створювати ефективні умови для її формування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику теорії та практики впровадження компетентнісного підходу в освітньому процесі розкрили Н. Бібик, С. Гончаренко, І. Дичківська, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, С. Сисоєва, Л. Сохань, Л. Хоружа та ін. Дослідники в галузі дошкільної педагогіки (А. Богуш, О. Білан, В. Бутенко, Н. Гавриш, О. Кононко, Т. Піроженко та ін.) зазначають, що формування комплексу ключових компетентностей у ЗДО закладає основи для різнобічного виховання та розвитку дитини.

Сутність і структуру мистецько-творчої компетентності дошкільника висвітлено в Базовому компоненті дошкільної освіти, програмах для закладів дошкільної освіти, працях українських учених Г. Беленької, О. Дронової, І. Паласевич, О. Половіної, А. Федорович, Л. Фесюкової, Л. Шульги та ін., дослідженнях щодо художньо-естетичного виховання та мистецької освіти дітей дошкільного віку (А. Івершинь, К. Кучер, Н. Коваль, Л. Лемешко, О. Маєвська, М. Пічкур, І. Ревенко, О. Семенова, І. Скоморовська, М. Явоненко, С. Яланська та ін.). Проте маємо констатувати недостатню розробленість педагогічних умов формування мистецько-творчої компетентності дітей дошкільного віку в ЗДО, що й визначило напрям нашої наукової розвідки.

Метою статті є обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування мистецько-творчої компетентності дітей у ЗДО.

Методами дослідницького пошуку обрано: *контент-аналіз* – для визначення основних положень чинних нормативних документів у галузі дошкільної освіти; *теоретичний аналіз, систематизація, порівняння та узагальнення* наукових джерел із проблеми дослідження – з метою визначення її теоретичних основ, уточнення поняття мистецько-творчої компетентності дітей дошкільного віку та сучасних підходів до її формування; *теоретичне моделювання* – для визначення та обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування художньо-творчої компетентності дітей у ЗДО.

Виклад основного матеріалу. У Базовому компоненті дошкільної освіти (2021) *ключова мистецько-творча компетентність* тлумачиться як «здатність дитини практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосовувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності».

За Базовим компонентом дошкільної освіти, формування мистецько-творчої компетентності розпочинається в дошкільному віці та наскрізно продовжується в мистецькій освітній галузі початкової та середньої школи. На наш погляд, шляхом до підвищення ефективності формування мистецько-творчої компетентності в ЗДО є впровадження спеціально розроблених *організаційно-педагогічних умов*, які ми розуміємо як спеціально створені обставини, спрямовані на ефективне формування емоційно-мотиваційного, мистецько-репродуктивного і продуктивно-творчого компонентів мистецько-творчої компетентності дітей у літературній, музичній, образотворчій, хореографічній, театралізованій та інших видах мистецької діяльності.

З'ясуємо, які умови та чинники формування мистецько-творчої компетентності дітей дошкільного віку виділяють фахівці.

Вітчизняна дослідниця А. Федорович (2023) виокремлює низку педагогічних умов, які вихователь має створювати в ЗДО: «підтримку життєрадісної емоційної атмосфери спілкування, котра враховує художньо-естетичні потреби та запити дошкільників, забезпечує затишок, захищеність, довіру до світу, радість існування, самостійність пізнання, творчість; використання варіативних освітніх засобів впливу..., що ефективно впливають на формування стійкого інтересу до мистецтва та пізнавальної взаємодії з дорослим; застосування якісних дидактичних матеріалів, яскравих ілюстрацій, цікавих книг, реальних об'єктів, художніх засобів, що захоплюють інформацією, дають змогу взаємодіяти та розвиватися». Вихователь має приділяти особливу увагу застосуванню методу художнього спілкування, емоційно орієнтованій моделі дошкільної освіти, набуттю дітьми пасивного та активного

художньо-естетичного досвіду, а також співпраці та спільній мистецько-творчій діяльності з батьками дітей (с. 421-422).

О. Половіна (2023) виділяє умови формування окремих складників мистецько-творчої компетентності дошкільника. Так, «знаннєвий компонент мистецько-творчої компетентності формується на основі самовираження дитини». Для цього слід розвивати дитячу спостережливість і надавати можливості для самостійної практики дитини. Щоб формувати емоційно-ціннісне ставлення, яке дослідниця вважає пріоритетним складником мистецько-творчої компетентності, вона пропонує враховувати, що «дитина потребує емоційної співучасті дорослого; естетичний розвиток дитини відбувається у поєднанні з моральним та інтелектуальним; дитина прагне пізнавати красу через різні види обстеження об'єкту, починає розуміти, що красу руйнувати не можна; основа мистецької діяльності дитини – безпосередній процес спілкування з реальними об'єктами та явищами довкілля і творами мистецтва».

Ґрунтуючись на вивченні наукових праць і власному досвіді роботи з дітьми, ми визначили три організаційно-педагогічні умови формування мистецько-творчої компетентності дітей у ЗДО.

Організаційно-педагогічна умова 1. Створення емоційно привабливого полімистецького середовища як платформи для розвитку мотивації мистецько-творчої діяльності дитини.

Створення такого середовища є надзвичайно важливим, адже сприяє ефективному розвитку в дитини мотивації різноманітної мистецької діяльності. На наш погляд, складниками полімистецького середовища стають: естетичне й емоційно привабливе оформлення закладу, його території, групових кімнат, музичної зали, приміщень для занять хореографічним і театральним мистецтвом тощо; планування системи занять, щоденної та самостійної роботи, свят і розваг, організація додаткових заходів мистецького спрямування (відвідування і підготовка вистав, концертів, зустрічі з митцями, проведення мистецьких тижнів тощо); цілеспрямоване застосування мотиваційних елементів у різних видах мистецької діяльності (ігри, цікава інформація, наочність тощо).

Постійне занурення у світ краси, мистецтва та творчості викликає в дитини позитивні емоції та бажання займатись

мистецькою діяльністю, сприяє її художньо-творчому розвитку, завданнями якого, за І. Ликовою (2008) є: «сприймання художніх образів у творах мистецтва та предметах довкілля; забезпечення умов для вільного експериментування та дослідження навколишнього світу, особливо з художніми матеріалами та засобами; збагачення індивідуального досвіду: «осмислене читання» – розпредметнення і опредметнення – художньо-естетичних об'єктів з допомогою уяви та емпатії; інтерпретація художнього образу і змісту; удосконалення художньо-творчих здібностей у різних продуктивних видах дитячої діяльності; виховання художнього смаку та почуття гармонії, формування художньої картини світу».

У ЗДО «педагог уможливорює і прискорює входження дитини в мистецький світ. Йдеться не лише про спеціальну мистецьку освіту, а реалізацію щоденного виховання, котре містить різноманітні форми і засоби мистецької самодіяльності» (Федорович, 2023, с. 416). З цього приводу сучасні дослідники (О. Запорожець, О. Кононко, В. Котирло, О. Лобач, О. Половіна, Л. Стрелкова та ін.) наголошують на доцільності впровадження емоційно орієнтованої моделі дошкільної освіти, в основу якої покладено художнє спілкування.

Для впровадження цієї умови слід подбати про естетичне й емоційно привабливе для дітей оформлення закладу: території дитячого садка, групових кімнат, приміщень для занять музичним, образотворчим, хореографічним, театральним мистецтвом тощо. Уже саме перебування в закладі, де все просякнуте красою, мистецтвом і творчістю, викликатиме в дитини гарний настрій, позитивні емоції та прагнення долучитись до створення прекрасного в мистецькій діяльності, тобто сприяє формуванню емоційно-мотиваційного компонента мистецько-творчої компетентності вихованців.

Цікаві ідеї створення полімистецького середовища в музичній залі пропонують сучасні педагоги ЗДО: затишність, яскравість і неординарність інтер'єру; акцентна центральна стіна; гарне освітлення; посезонне оновлення; використання живих квітів, ваз із квітами, зелені; декоративні елементи оформлення відповідно до тематики святкових ранків. Під час декорування слід

стежити, щоб розміщення прикрас і декорацій не заважало руховій активності дітей під час танців, ігор тощо (Гафтонюк, 2022).

Музичний керівник К. Паніна (2021) розробила проєкт сучасної музичної зали в ЗДО, яку розподілили на компактні пересувні зони відповідно до видів музичної діяльності дитини, зокрема зони глядацького залу, співу, сприйняття музики, музично-ритмічної діяльності. Така організація надає «можливість зміни предметно-просторового середовища залежно від освітньої ситуації шляхом трансформування простору; ... підвищення рівня інформативності середовища; підвищення пізнавальної активності в дітей, розвиток уяви, творчого мислення, пам'яті, ефективності засвоєння матеріалу».

Як було зазначено, впровадження першої умови передбачає ретельне планування розлогої системи організаційних форм роботи, спрямованих на формування мистецько-творчої компетентності дітей. До таких форм відносимо: заняття, щоденну та самостійну роботу із залученням мистецької діяльності; свята й розваги мистецького спрямування; додаткові заходи мистецького спрямування (відвідування і підготовка вистав, концертів, зустрічі з митцями, проведення мистецьких тижнів тощо). Для розвитку в дітей мотивації до мистецької діяльності під час заходів слід застосовувати різноманітні мотиваційні елементи (ігри, загадки, цікаву інформацію, наочність тощо).

Організаційно-педагогічна умова 2. Забезпечення послідовності «сприймаю – пізнаю – творю» в усіх видах мистецької діяльності (літературній, музичній, образотворчій, хореографічній, театралізованій тощо).

На підтвердження запропонованої етапної послідовності варто наголосити, що переважна більшість дослідників схиляється до того, що першочерговим й основоположним має бути саме сприймання мистецьких творів. Зауважимо, що окремі елементи творчості дитини часто не потребують попередньої підготовки, тож певним чином можуть виявлятися вже на етапах сприймання та пізнання мистецтва. Розглянемо деякі методичні рекомендації щодо організації зазначених етапів.

Формування навичок *сприймання мистецтва* є провідним завданням педагогів ЗДО, тому з перших зустрічей з мистецтвом

слід навчати дітей культурі уважного та вдумливого сприймання мистецького твору, культурі ведення діалогу та висловлювання думок про твір; поєднувати сприймання твору з іншими видами активної мистецької діяльності.

На думку дослідників, «пріоритетними педагогічними інструментами набуття пасивного мистецького досвіду є споглядання, вслуховування, роздивляння, замилювання, перевтілення тощо» (Федорович, 2023, с. 418). Фахівці радять доповнювати сприймання мистецтва бесідами, які надають дитині можливості виразити свої думки, почуття, фантазії та результати спостережень тощо. Для більш ефективного сприймання доцільно застосовувати різноманітну наочність: ілюстрації, фото, реальні об'єкти, художні вироби тощо.

У нагоді стануть *паузи споглядання та вслуховування*, які слід організовувати упродовж дня: під час прогулянки та освітньої діяльності, перед обідом тощо (Половіна, 2023). Паузи споглядання вважаються ефективним способом накопичення естетичних і мистецьких вражень. Фахівці радять під час таких пауз запропонувати дітям затуляти вуха, щоб концентруватись на спогляданні. Паузи вслуховування є основою музичної діяльності дітей. Під час таких пауз доцільно заплющувати очі, можна використовувати пов'язки на очі, щоб активізувати гостроту слуху. Важливо завчасно продумати, щоб діти були у фіксованому положенні, адже в таких умовах їм важко координувати свої рухи.

Доцільно використовувати ігри: «Блогери в пошуках краси», «Мисливці за красивим» тощо. Молодшим дітям можна перетворитися на «невидимок»: «таємниче ходити по ігровій кімнаті чи території дитячого садка та шукати щось яскраве, блискуче, ніжне тощо... За потреби використовуйте різні атрибути: фоторамки, іграшкові камери, планшети тощо» (Половіна, 2023).

У групі закладу доцільно вести «Щоденник мистецьких вражень»: вихователь робить стислі записи, а діти доповнюють їх малюнками, смайликами, піктограмами тощо. Такий щоденник можна вести й у родині, адже доцільно налаштувати батьків на спільні з дітьми прогулянки мальовничими місцями, відвідування закладів культури тощо.

На етапі *пізнання мистецтва* вихователь має організувати художнє спілкування на основі безпосередньої взаємодії дітей із мистецтвом у процесі художньо-творчої діяльності. Спостереження та сприймання мистецької мови й художніх образів доповнюється на прогулянках, екскурсіях, під час відвідування музеїв, театру, мистецьких заходів, перегляду мультфільмів, концертів тощо.

Дорослий під час ознайомлення дітей із мистецькими творами має оперувати домірними віку спеціальними термінами: мелодія, ритм, темп, динаміка, колір, колорит, композиція, симетрія, простір, зображення та ін. Проте слід пам'ятати, що набуття дитиною теоретичних знань не є самоціллю їхньої мистецько-творчої діяльності.

Розглядаючи проблеми формування у дітей дошкільного віку мистецьких навичок, Р. Махінко (2023) виділяє низку чинників підвищення ефективності цього процесу: створення стимулювального середовища; підтримка та заохочення творчості дітей, незалежно від «правильності» виконання завдань; стимулювання творчої уяви; організація групової та індивідуальної роботи; використання різноманітних технік; застосування ігрового підходу; організація виставок дитячих робіт дітей; створення атмосфери цікавості й гордості дитини за власну творчість; педагогічний супровід (педагогічна підтримка, допомога дітям у розумінні різних аспектів мистецтва, спонукання їх до обговорення мистецьких творів і висловлення своїх ідей); звітування та поширення досвіду (с. 33-40).

Організаційно-педагогічна умова 3. Спрямованість на формування мистецько-творчої компетентності в усіх організаційних формах художньої діяльності дітей у ЗДО (під час проведення занять, самотійної роботи, свят, розваг, додаткових заходів тощо).

Для ефективного формування мистецько-творчої компетентності дітей надзвичайно важливим є створення в закладі системи заходів, яка охоплюватиме різноманітні організаційні форми художньої діяльності дітей, зокрема: заняття з музики, хореографії, образотворчого мистецтва під керівництвом відповідних фахівців (за розкладом роботи закладу); щоденну та самотійну роботу

мистецького спрямування, яку діти здійснюють у групі під керівництвом вихователя; свята й розваги, у підготовці та проведенні яких бере участь фактично весь колектив ЗДО; додаткові форми та заходи мистецького спрямування (відповідні гуртки, відвідування і підготовка вистав, концертів, творчі зустрічі з митцями, проведення мистецьких тижнів тощо).

Фахівці наголошують, що радісна й доброзичлива атмосфера художньої взаємодії, яка сповнена поступовим відкриттям світу мистецтва, надає можливість розвивати й виховувати гармонійну й творчу особистість.

За визначеною Державним стандартом дошкільної освіти освітньою лінією «Дитина у світі культури», результати художньо-продуктивної роботи полягають у тому, що дитина: «Сприймає мистецький твір з позиції краси, вирізняє його як естетичний. Виявляє себе емоційно сприйнятливим та естетично чуйним цінителем, слухачем, глядачем, виконавцем; емоційно-ціннісно ставиться до проявів естетичного в житті. Реалізує здатність насолоджуватись мистецтвом, пізнавати образну специфічність мистецтва і дотичну інформацію. Переймає духовний потенціал мистецького твору у власний досвід, виховує в собі риси улюблених персонажів. Володіє комунікативними навичками спілкування з приводу змісту і краси твору, його засобів. Із задоволенням наслідує мистецькі зразки – образотворчі, музичні, танцювальні, театральні, літературні. Охоче інтегрує у творчих завданнях власні інтереси, уподобання, цінності, набутий мистецький досвід діяльності сприйняття і відтворення прекрасного (уміння, навички). Випромінює благополуччя під час мистецької творчої діяльності; має навички рефлексії стосовно власного мистецького досвіду; виявляє художню активність як складову особистісної культури» (*Базовий компонент...*, 2021).

Висновки. Отже, *організаційно-педагогічні умови формування мистецько-творчої компетентності дітей в ЗДО* трактовано як спеціально створені обставини, спрямовані на ефективне формування емоційно-мотиваційного, мистецько-репродуктивного і продуктивно-творчого компонентів мистецько-творчої компетентності дітей у музичній, образотворчій, хореографічній, театралізованій та інших видах мистецької діяльності.

Виокремлено такі організаційно-педагогічні умови формування мистецько-творчої компетентності дітей в ЗДО:

Умова 1. Створення емоційно привабливого полімистецького середовища як платформи для розвитку мотивації мистецько-творчої діяльності дитини. Для виконання цієї умови слід забезпечувати естетичне й емоційно привабливе оформлення закладу, його території, музичної зали тощо; планування системи занять, щоденної та самостійної роботи, свят і розваг, організацію додаткових заходів мистецького спрямування; цілеспрямоване застосування мотиваційних елементів у різних видах мистецької діяльності тощо.

Умова 2. Забезпечення послідовності «сприймаю – пізнаю – творю» в усіх видах мистецької діяльності (музичний, образотворчий, хореографічний, театралізований тощо). Для організації більш ефективного сприймання доцільно доповнювати його різноманітною наочністю, розповідями та бесідами, які надають дитині можливості виразити свої думки; організовувати впродовж дня паузи споглядання та вслуховування; у групі ЗДО та в родині доцільно вести «Щоденник мистецьких вражень» тощо. Під час пізнання мистецтва слід оперувати домірними віку термінами, застосовувати поетичні засоби виразності, образні порівняння тощо. Під час організації творчої діяльності варто пропонувати завдання для розвитку художньо-творчого потенціалу дітей, забезпечувати можливість самостійного вибору творчих завдань. Важливо, що певні елементи творчості дитини не потребують попередньої підготовки, тож можуть виявлятися вже на етапах сприймання та пізнання мистецтва.

Умова 3. Спрямованість на формування мистецько-творчої компетентності в усіх організаційних формах мистецької діяльності дітей у ЗДО (під час проведення занять, самостійної роботи, свят, розваг, додаткових заходів тощо). Для виконання цієї умови важливим є створення в закладі системи заходів, яка охоплюватиме різні організаційні форми художньої діяльності дітей, зокрема: заняття з музики, хореографії, образотворчого мистецтва під керівництвом відповідних фахівців (за розкладом роботи закладу); щоденну та самостійну роботу мистецького спрямування під керівництвом вихователя групи; свята й розваги

за участі фактично всього колективу закладу; додаткові форми та заходи мистецького спрямування – гуртки, відвідування й підготовка вистав, концертів, творчі зустрічі з митцями, проведення мистецьких тижнів тощо. Під час застосування всіх зазначених форм важливо створювати радісну та доброзичливу атмосферу художньої взаємодії.

Комплексне застосування зазначених вище умов вважаємо важливим для формування мистецько-творчої компетентності дітей у ЗДО.

Перспективи подальших досліджень. Перспективними вважаємо наукові розвідки щодо визначення ролі музичного керівника ЗДО в упровадженні сучасних педагогічних технологій у мистецьку освіту дітей.

Список використаної літератури

- Базовий компонент дошкільної освіти. (2021). Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. Взято з <https://ezavdnz.mcfi.ua/867851>
- Гафтонюк, Р. (2022). *Музична зала – окраса навчального закладу*. Взято з <https://vseosvita.ua/library/muzichna-zala-okrasa-navchalnogo-zakladu-397273.html>
- Ликова, І. О. (2008). *Програма художнього виховання, навчання й розвитку дітей 2–6 років «Кольорові долоньки»*. Харків: Ранок.
- Махінко, Р. (2023). *Формування мистецьких навичок у дітей середнього дошкільного віку в процесі художньої праці. Розробка методичних рекомендацій до занять з художньої праці*. Взято з <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/8272>
- Паніна, К. (2021). *Створення предметно-просторового середовища в музичному залі*. Взято з <https://naurok.com.ua/proekt-muzichna-zala-2020-v-doshkilnomu-navchalnomu-zakladi-164340.html>
- Половіна, О. (2023). *Як сформувати мистецько-творчу компетентність у дітей*. Взято з <https://oplatforma.com.ua/article/2951-yak-sformuvati-mistetsko-tvorchu-kompetentnist-u-dtey>
- Федорович, А. (2022). Мистецько-творча компетентність дошкільника як педагогічна проблема. *Psychology and pedagogy as sciences for the development of the cultural potential of modern society: scientific monograph* (p.402-430). Riga: Baltija Publishing. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-198-5-17>.

Olga Lobova, Vita Butenko, Maryna Shynkarenko

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF CHILDREN'S ARTISTIC AND CREATIVE COMPETENCE FORMATION IN A PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION

The article reveals the essence of artistic and creative competence and the pedagogical conditions for its formation in children of senior preschool age in a preschool educational institution.

The key artistic and creative competence is interpreted as the ability of a child to practically realize his artistic and aesthetic potential to obtain the desired result of creative activity on the basis of developed emotions and feelings for the types of art, to elementary apply artistic skills in life situations during educational and independent activities. The main types of

a preschool child's artistic and creative competence are determined as musical, theatrical, artistic and productive, etc.

Three organizational and pedagogical conditions for the formation of artistic and creative competence of children in a preschool educational institution are distinguished: 1. Creation of an emotionally attractive poly-artistic environment as a platform for developing the motivation of the child's artistic and creative activity. 2. Ensuring the sequence of “perceive – know – create” in all types of artistic activity. 3. Focus on the formation of artistic and creative competence in all organizational forms of artistic activity of children in a preschool educational institution.

The importance of the comprehensive application of the specified conditions for the formation of artistic and creative competence of children in preschool educational institutions is emphasized.

Keywords: *artistic education preschool education; artistic and creative competence; pedagogical conditions of formation; children of senior preschool age; preschool educational institutions.*

References

- Bazovyi komponent doshkilnoyi osvity [Basic component of preschool education]* (2021). Nova redakcia ta porady dlya organizacii osvitniogo procesu. Retrieved from <https://ezavdnz.mcfra.ua/867851> [in Ukrainian].
- Fedorovych, A. (2022). *Mystetsko-tvorcha kompetentnist doshkilnyka yak pedahohichna problema [Artistic and creative competence of a preschooler as a pedagogical problem]. Psychology and pedagogy as sciences for the development of the cultural potential of modern society: scientific monograph* (p. 402-430). Riga: Baltija Publishing. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-198-5-17> [in Ukrainian].
- Gaftonyuk, R. (2022). *Muzychna zala – okrasa navchalnogo zakladu [Music hall – decoration of an educational institution]*. Retrieved from <https://vseosvita.ua/library/muzicna-zala-okrasa-navchalnogo-zakladu-397273.html> [in Ukrainian].
- Lykova, I. O. (2008). *Programa hudozhnogo vixovannya, navchannya i rozvytku ditei 2–6 rokiv «Kolorovi dolonky» [Program of artistic education, training and development of children 2–6 years old "Colored palms"]*. Xarkiv: Ranok [in Ukrainian].
- Makhinko, R. (2023). *Formuvannia mystetskykh navychok u ditei serednoho doshkilnogo viku v protsesi khudozhnoi pratsi. Rozrobka metodychnykh rekomendatsii do zaniat z khudozhnoi pratsi [Formation of artistic skills in children of middle preschool age in the process of artistic work]*. Retrieved from <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/8272> [in Ukrainian].
- Panina, K. (2021). *Stvorennia predmetno-prostorovoho seredovyscha v muzychnomu zali [Creation of a subject-spatial environment in a music hall]*. Retrieved from <https://naurok.com.ua/proekt-muzichna-zala-2020-v-doshkilnomu-navchalnomu-zakladi-164340.html> [in Ukrainian].
- Polovina, O. (2023). *Yak sformuvaty mystetsko-tvorchu kompetentnist u ditei [How to form artistic and creative competence in children]*. Retrieved from <https://oplatforma.com.ua/article/2951-yak-sformuvati-mystetsko-tvorchu-kompetentnst-u-dtey> [in Ukrainian].

Одержано 17.03.2025 р. Рекомендовано до друку 18.04.2025 р. Оприлюднено 03.06.2025 р.
